

Rita Hoofwijk

Het Voorstel

Ruth Benschop

Het Lectoraat Autonomie en
Openbaarheid in de Kunsten,
Hogeschool Zuyd

februari 2018

Inleiding

“Hoe kan ik onderzoek toegankelijk maken voor studenten in de Faculteit van de Kunsten van Zuyd? Hoe kan ik studenten ondersteunen in de onderzoekende attitude en aanpak die ze al ontwikkelen? En hoe kan ik ze vertrouwd maken met de manier van werken die in het Lectoraat AOK wordt ontwikkeld? Naast o.a. de onderzoek ateliers die de afgelopen jaren zijn ontwikkeld en gegeven door het lectoraat, wil ik experimenteren met een soort pop-up spreekuur voor studenten. Ik vraag regisseuse Rita Hoofwijk om dit spreekuur artistiek te ontwikkelen en uit te voeren. Ik doe dat om twee redenen. Ten eerste wil ik graag inhoudelijke en artistieke ondersteuning en uitwisseling over de vraag hoe studenten binnen de kunsten te ontmoeten rond onderzoek. Rita’s werk gaat juist om de enscenering van ontmoetingen tussen vreemden. Ik wil haar expertise graag gebruiken. Ten tweede maak ik daarmee van dit project behalve een “onderwijskundig” experiment, ook een artistiek experiment waarbij uitwisseling tussen de notie van onderzoek van het Lectoraat AOK, de onderwijssituatie in de Faculteit van de Kunsten, en de artistieke praktijk van Rita plaats kan vinden. Op metaniveau is een van de centrale doelstellingen van het Lectoraat AOK immers om artistiek onderzoek te ontwikkelen op grensvlakken waardoor uitwisseling en innovatie ontstaat.”

Ruth Benschop, oktober 2016

Met deze woorden begon ik dit project dat in drie delen bestaat.

- 1 Voorbereiding en ontwikkeling
- 2 Uitvoering
- 3 Evaluatie en documentatie

Dit document is onderdeel van die laatste en hierin probeer ik iets te laten zien van alle drie de fases. De titel 'Het Voorstel' ontstond vlak voor fase twee, maar was het onderwerp van een van de eerste mails die ik ontving van Ruth. Zij deed mij een voorstel en later boog ze zich met de studenten over dat van hen. Al aan het begin van dit traject sprak Ruth uit dat ze graag een documentatie van en reflectie op het onderzoeksproces zou ontvangen. Ik ben, na mijn eigen tijd aan de Toneelacademie in Maastricht, niet meer gewend zo uitvoerig te beschrijven hoe het een volgt op het ander en op het een, uiteindelijk, een nieuw werk. Na afloop blader ik meestal terug in notitieboeken die volgeschreven staan met vragen in groter wordende letters of met alsmaar terugkerende citaten, met tekeningen van cirkels en onnavolgbare pijlen naar vorige woorden. Dat heb ik deze keer ook gedaan, alleen is er nu, na het ontcijferen van eerdere gedachten deze documentatie ontstaan. Het is een documentatie van een bijzonder project, zoals elk project dat tot nu toe blijkt, maar wat het niet minder bijzonder maakt.

Ik zal mijn ervaringen met *Het Voorstel* beschrijven, zoals ik ze tegenkwam tijdens het maken en de uitvoering ervan. Voor de notities van de derde fase heb ik ook materiaal van Ruth Benschop en de deelnemende studenten gebruikt.

Fase 1

Met tussenpozen: oktober 2016 – oktober 2017

Vorbereiding & ontwikkeling

→ Ruth Benschop vraagt me na te denken over haar voorstel. Niet lang geleden heb ik Come in | outside gemaakt, een alternatieve stadsbank, in opdracht van Van Eyck Mirror. Ik vermoed dat ze deze installatie, ergens, in gedachten had bij het formuleren van de vraag en ze misschien ook verwacht dat ik opnieuw een ruimte zal maken, waarbinnen dit 'spreekuur' plaats kan vinden. Een ruimte die groot genoeg is om er samen binnen te gaan en even te blijven. Ik ben echter op zoek naar een andere vorm van ruimte. De locatie van deze ontmoetingen zou wat mij betreft iedere kunnen zijn. De Toneelacademie, waar we dit project zullen beginnen, heeft genoeg lokalen en ook in haar eigen werkkamer staat een tafel, twee stoelen, ze heeft thee en glazen. Wat voor ruimte is er eigenlijk nodig voor dit gesprek? Is er nog iets nodig?

→ Ik denk na over een andere ingang voor deze spreekuren, een nieuw kader dat de (kennis)uitwisseling tussen een *artistiek onderzoeker en een student beïnvloedt en waartoe beiden zich opnieuw moeten verhouden. Het lijkt me interessant wanneer geen van de twee 'thuis' is binnen deze ontmoeting. Ik ben benieuwd wat er gebeurt zodra ze zich samen tot een onbekende, derde gesprekspartner moeten verhouden, zonder dat ik van plan ben zelf fysiek aanwezig te zijn. Deze ingang betekent dat ik Ruth van nu af aan maar tot op zekere hoogte kan informeren over mijn ideeën en haar voorsprong zo klein mogelijk zal moeten zijn.

* Ik voeg hier een opmerking toe. Later wanneer Ruth en ik elkaar spreken om deze tekst te evalueren, heeft ze namelijk met potlood een golvende lijn gezet onder het woord 'artistiek'. Ze legt me uit dat de term 'artistiek onderzoeker' impliceert dat ze ook 'kunstenaar' zou zijn, waarmee het iets claimt dat ze niet wil claimen. Dat betekent ook dat ik deze term lange tijd ten onrechte heb gebruikt.

→ We zitten in de werkkamer van Ruth, we drinken thee. Ik heb besloten dat ik haar dan vragen zal stellen, in plaats van zij mij. Ze antwoordt me dat ze ook best thee mag drinken met de studenten, maar dat ze 'wel aan het werk zijn'. Ze antwoordt dat ze wil dat dit moment van belang is. Ze zegt de zin die ik niet meer ga vergeten: "We zijn niet iets aan het laten zien aan een ander." Het intrigeert me hoe ze de balans benadrukt tussen de vrijheid van dit spreekuur; er mag geen beoordeling aan vast zitten, het hoeft geen doel of eindresultaat te dienen, en de strengheid ervan. Er wordt tijd gedeeld, maar ook geïnvesteerd.

→ Ik moet denken aan de mysterieuze bibliotheek van Alexandrië, aan de boekrollen van papyrus waarin kennis werd bewaard. Ik heb een beeld in mijn hoofd van een koker die kan fungeren als instrument voor dit spreekuur. Het zal een opbergplaats worden voor de gedeelde kennis, voor materiaal en tegelijkertijd het gesprek sturen. Dit instrument geeft de tijd aan, bezit schrijfbaar en papier en bestaat uit twee delen die in elkaar kunnen worden geklikt, als een handdruk. Ik vraag Milan Meeuse, masterstudent Architectuur, om met me mee te denken over het ontwerp.

→ Tijdens de ontwerpfase merk ik dat we veel tijd (moeten) besteden aan de technische mogelijkheden. Het is een ingewikkeld ontwerp. Milan zegt op een moment tegen me: "Dit is een product. Een product dat eigenlijk niet nodig is, want als het onmisbaar was geweest, dan had iedereen nu wel zo'n ding gehad om in gesprek te kunnen gaan." Zijn woorden zitten in mijn hoofd. En opnieuw de vragen. Wat is er eigenlijk nodig voor dit gesprek? Is er nog iets nodig?

→ Ik lees de beschrijving van mijn opdracht terug. Ik lees dat dit tegelijkertijd ook een artistiek onderzoek voor mij zou kunnen zijn. Er is een realisatie dat ik te praktisch werk, dat ik teveel bezig geweest ben aan de opdracht te voldoen. Ik ben geen product designer. Wat is het ook alweer dat ik doe? Ik geef omstandigheden vorm. Omstandigheden waarbinnen er iets kan gebeuren, iets anders dan er al aan het gebeuren was. Wat dat iets is, zal voor een deel afhangen van de deelnemers. Mijn conclusie: ik doe teveel nu. Het is een besef dat elke keer opnieuw zo volstrekt logisch voelt zodra het er is, maar ook iedere keer een omweg daarnaartoe lijkt te vereisen. Ik ga proberen 'niets' te geven en daarmee hopelijk zoveel. Zoals Ruth opmerkt, verandert daarmee de vraag: 'Wat is er nodig voor dit gesprek?' in de vraag: 'Wat is het minste dat nodig is voor dit gesprek?'

→ Dit 'niets' krijgt de vorm van een kast met negen, lege doosjes voor negen studenten. Er vindt een ritueel plaats waarbinnen de student en Ruth elkaar zullen ontmoeten bij de kast, daar het betreffende doosje nemen, het openen, de tijd met elkaar doorbrengen en aan het eind van hun gezamenlijke uur het doosje sluiten en terugplaatsen in de kast. Er is ook een rooster met tijdstippen gegraveerd in de kast. Ze zullen drie gesprekken voeren, elk van één uur. Er zijn drie prototype-doosjes gemaakt door Ron Bernstein in de Van Eyck. Ik besluit dat het goedkoop materiaal moet zijn, als van een maquette, dat zacht en licht is (al mag de afwerking daarom niet minder mooi zijn). Een nieuw wit canvas dat nog gevuld gaat worden door zijn eigenaar. Deze doosjes zijn een logboek en een metafoor voor ruimte; de ruimte in je hoofd, de kamer waar de ideeën worden bewaard, ieders eigen bibliotheek van Alexandrië. Erik van de Wijdeven met wie ik eerder samenwerkte, komt me twee dagen helpen met het ontwerpen en bouwen van de uiteindelijke kast. De doosjes gaan in het midden open en bestaan uit twee gelijke helften, zoals er ook twee gesprekspartners zullen zijn. Samen met Ron Bernstein kies ik de

maat van de doosjes, die lekker in de hand moeten liggen, een bepaalde aantrekkingskracht hebben en niet te groot, maar ook niet te klein mogen zijn. Ruth en de studenten zouden hun doosje moeten willen gebruiken, het willen bewaren en makkelijk bij zich kunnen dragen. Misschien gaat het dus niet zozeer om de vraag of dit doosje overbodig zou kunnen zijn. Het gaat om de vraag of de gebruikers ervan, bereid en in staat zijn dit doosje onmisbaar te maken. Onmisbaar te laten zijn.

→ Het is een week voor de vakantie. De week na de vakantie gaan we beginnen en ik schrijf post naar de studenten. Ik probeer dit project parallel aan de gebruikelijke gang van zaken van de Toneelacademie en van Ruth te laten lopen. Zo krijgt het enerzijds een (fysieke) plaats in de academie en heeft er overleg plaatsgevonden over dit project met directeur Rob Ligthert, maar vormt Het Voorstel anderzijds een onafhankelijke, opzichzelfstaande interventie in die academie. Ik zal niemand vragen de studenten te mailen voor me, ik zal de uitnodigingen uitprinten, hun namen erop schrijven en ze in hun postvakjes leggen. De kast vereist analogie, laat ons daar alvast aan wennen.

De uitnodiging die de studenten ontvingen:

UITNODIGING

HET VOORSTEL.

In de periode tussen herfst en kerst zal er een serie spreek-uren plaatsvinden. Er is ruimte voor negen studenten (individueel) die in gesprek zijn met iemand die artistiek onderzoek doet. Het voorstel faciliteert drie samenkomsten tussen beiden van één uur.

Samen buig je je over een fascinatie, een idee, een terugkerend vraagstuk, een nieuwe gedachte, een verlangen, een voorstelling. Zonder concreet eindpunt, zonder beoordeling, met aandacht. Om de wereld rondom datgene waarmee je bezig bent erbij te betrekken en zowel de input voor de kunstenaar, als de output van het werk te vergroten, te verruimen.

Het is een voorstel
Het is een logboek
Het is een memory palace
Het is een middel tot uitwisseling
Het is een open einde
Het is een kleine kamer
Het is een metafoor voor ruimte
Het is vrije tijd waarin je werkt
Het kan een wandeling zijn
Het is een verzameling van momenten
Het is een gedeeld uur
Er kan een kleine steen in
Het doet een suggestie
Het is iets tussen twee mensen
Het is er voor jou
Het is een klein ritueel
Het is een doosje

Na de vakantie staat de installatie van waaruit deze ontmoetingen vertrekken, in de hal van de toneelacademie. Je wordt uitgenodigd voor de opening 30 oktober. Vanaf dat moment kun je jezelf aanmelden. De eerste samenkomsten kunnen beginnen vanaf 1 november.

Vast tot gauw en een mooie vakantie,

Rita Hoofwijk

→ Het is het weekend voor de start van *Het Voorstel* en ik bedenk me dat de kast zelf, niet de doosjes, toch nog gelakt moet worden. Ron denkt daar hetzelfde over en gaat nu nog terug om de kast te lakken. Ik ben hem zeer dankbaar.

Fase 2

30 oktober 2017– 22 december 2017

Uitvoering

→ Het is 30 oktober 2017, vandaag gaat *Het Voorstel* van start. Er is plaats voor 9 studenten, die zich inschrijven door hun naam met potlood op een van de doosjes te schrijven. Er zijn meer studenten geïnteresseerd dan er plekken zijn. Ik vind dit even vervelend. De studenten lossen het zelf op.

→ De kast heb ik in de ochtend samen met de technicus van de academie in de hal, in publieke ruimte, geplaatst. Over deze locatie voor de kast heb ik eerder ook gesproken met de directeur en het was niet meteen evident dat het hier zou mogen staan. Marc, de technicus heeft het lampje in de hal vervangen, zodat we de kast kunnen uitlichten. Ik vind dat het er mooi staat.

→ De studenten schrijven zich in voor een tijdstip door een van de beschikbare uren in het bijbehorende rooster aan te kruisen. Ik kom erachter dat ik ze nog moet vragen ook hun initialen te vermelden, zodat ik weet welk doosje bij welk tijdstip hoort. Dat moet ik weten om zelf ook inhoud aan de doosjes toe te kunnen voegen die de gesprekpartners hopelijk kan helpen, bevragen of aanvullen. Ik vraag het de studenten via de digitale weg, aangezien ik vlgug een antwoord nodig heb. Nu al laat ik zelf mijn 'analoge regel' los en spreek ik voor de kast in plaats van dat ik de kast laat spreken (via mij).

→ Voor het eerste gesprek voeg ik een wandelroute toe die vertrekt en eindigt in de academie, twee verschillende, losse theezakjes of een ansichtkaart met een locatie in Maastricht. Voor de tweede gesprekken probeer ik een inhoudelijke toevoeging te geven. Oorspronkelijk hoopte ik aan te haken op dat wat ik nu in de doosjes zou vinden, maar hoewel de doosjes al na gesprek één goed gevuld raken, ben ik zelf niet bij de gesprekken geweest en lijkt voor mij nu alles wat ik in gedachten had op een bepaalde manier te kunnen aansluiten. Ik voeg er een beschrijving van dagelijkse routines van (bekende) kunstenaars aan toe, een deel van een artikel, een gedicht of een intrigerend beeld. Voor de laatste gesprekken geef ik een opdracht/vraag mee en de uitnodiging om elkaar te ontmoeten op 21 december bij de kast. Af en toe heb ik zin om nog zomaar wat gras of een kleine steen in een van de doosjes te stoppen. Ik besluit het niet te doen en zo helder mogelijk deze dramaturgie van de toevoegingen uit te proberen. Ik vraag me af of andere voorbijgangers of niet-deelnemende studenten van de academie zich ook met de negen onderzoeken in hun hal bemoeien.

→ Af en toe kom ik Ruth tegen, voorafgaand aan of tussen haar gesprekken in, wanneer ik iets in de doosjes kom stoppen. We spreken elkaar hier kort over haar ervaringen, over de gesprekken die al geweest zijn, over de studenten die nog altijd geen afspraak hebben gemaakt. Ik probeer haar op tijd weer alleen achter te laten bij de kast, zodat de student en Ruth elkaar zonder mij kunnen ontmoeten bij de doosjes. Ik ben ermee verbonden, maar het voelt ook als vanzelfsprekend en kloppend dat zij dit uur samen beginnen en eindigen.

→ Sommige studenten zijn na het inplannen van een afspraak plotseling toch verhinderd en proberen dit, opnieuw via de digitale weg en via mij op te lossen. Ik voel weerstand, maar ga er toch op in omdat ik Ruth niet voor niets naar de kast wil laten komen. Ik realiseer me dat ik de foute toon heb gezet door hen eerst zelf via deze weg te hebben benaderd. De communicatie zou via ons instrument moeten kunnen verlopen, dat denk ik echt. Misschien zou een student, die toch verhinderd was, post voor Ruth in zijn/haar doosje kunnen achterlaten met een invulling voor dit afgesproken uur. Ik vind het jammer dat de studenten daar zelf niet op komen, of niet voldoende noodzaak voelen om aanwezig te moeten zijn en ik vind het lastig om 'streng te zijn', om het niet voor beiden op te lossen.

→ Af en toe ontvang ik een fijn bericht (digitaal) van een student over de gesprekken waar ze enthousiast over zijn. Het doet me goed dat te horen.

→ Het vullen van de doosjes zoals ik dat nu doe, namelijk vlak voor aanvang van een gesprek naar de academie fietsen om de nieuwe inhoud toe te voegen, is niet haalbaar op lange of grootschaligere termijn. Daar zou iets op moeten worden verzonden. Misschien kunnen de verschillende inhouds al klaar liggen, gesorteerd en genummerd, zodat iemand anders ze ook in de doosjes kan stoppen. De conciërge van de academie helpt me al op ongeveer deze manier wanneer ik niet in de stad ben, ik geloof dat dit kan werken.

Fase 3

met tussenpozen: 22 december 2017 – 20 februari 2018

Evaluatie & documentatie

→ Op 21 december evalueren we (de deelnemende studenten, Ruth en ik) onze ervaringen met *Het Voorstel*. Het is een ontmoeting van ongeveer een uur waarin Ruth en ik af en toe vragen stellen en Ruth en vooral de studenten, met hun gevulde doosjes op schoot, vertellen over hun beleving. Het schijnbaar ingewikkelde van het maken van een afspraak, op zichzelf en binnen de roosters van de Toneelacademie, is iets wat terugkomt in bijna alle reacties. Verder zijn ze onwaarschijnlijk lovend over de gesprekken en de manier waarop die gevoerd zijn. Het is mooi om te zien hoe iets eenvoudigs, en toch ingewikkelds, als het intensief en aandachtig delen van tijd, zo'n impact kan hebben.

→ Vanaf 22 december staat er geen kast meer in de hal van de academie. Ruth heeft de studenten na hun laatste gesprek de doosjes meegegeven, waardoor de kast nu leeg zou moeten zijn. Er zijn enkele studenten die hun laatste gesprek nog niet hebben kunnen voeren. Daar zullen zij nu zelf nog een moment voor vinden samen.

→ Ruth stuurt me haar bevindingen met *Het Voorstel*, die ze bijgehouden heeft in een document dat de titel heeft: 'Leren werken met de kast'. De opvallendste daarvan zal ik hier, samen met de mondelinge reacties van de studenten, verwerken en van reactie voorzien.

→ Ruth spreekt, net als de studenten tijdens de evaluatie, haar wens uit om de kast door en door analoog te laten zijn, dat het instrument voor zichzelf kan spreken en er geen 'achterkant' is. Ik deel deze wens. We vermoeden ook dat de weg naar 'eigen afspraken' sneller werd gevonden aangezien we sommige studenten beiden al enigszins kenden. Voor een volgende keer mogen de voorwaarden die *Het Voorstel* in zich draagt rigoureuzer worden gehandhaafd.

→ De dramaturgie van de spreekuren wordt aangekaart door Ruth. We hebben in onze voorafgaande gesprekken gesproken over de verhouding tussen beide deelnemers, en de manier waarop deze verhouding gelijkwaardiger zou kunnen worden. De dramaturgie die ik aanhoud in datgene wat in de doosjes te vinden is, is toch meer gericht op de deelnemende student. Zo gebruiken ze bijvoorbeeld beiden het doosje en ondersteunt het hun gesprek, maar vertrekken die gesprekken wel vanuit een vraagstuk of fascinatie van de student. Ook de inhoud die door mij wordt toegevoegd, blijft voor de student

een verrassing, waar deze voor Ruth op een gegeven moment toch voorspelbaar wordt. Ze geeft aan dat er twee gesprekken zijn waarin ze meer het gevoel heeft dat er een daadwerkelijke uitwisseling plaatsvindt, meer dan 'alleen' een ondersteuning van haar kant. Ik heb hierover nagedacht en heb er meerdere gedachten over. Enerzijds was, en is, het mijn bedoeling ook voor Ruth een nieuw kader te scheppen waartoe zij zich opnieuw zal moeten verhouden en waardoor ik ook haar zal kunnen verrassen. Volgens mij is het belangrijk daarbij op te merken dat ik haar voorsprong, zoals ik die in fase 1 noemde, nooit helemaal weg zal kunnen nemen, aangezien zij in dit geval degene is die mij de opdracht gaf. Anderzijds lees ik in de opzet ook terug dat het om een 'spreekuur' gaat en expliciet om het 'ondersteunen van studenten'. De structuur is dus niet helemaal horizontaal, al in de opzet ervan niet en zo is deze ook niet naar de studenten toe gecommuniceerd. Ik vind het nog radicaler denken hierin wel interessant. In hoeverre kun je het bewustzijn van elkaars 'rol' wegnemen? Dan doel ik in dit geval op de rollen van 'student' en 'onderzoeker'. Je eigen kennis, fascinaties en ervaringen, zal je hoe dan ook meenemen in een gesprek. Die kunnen niet los staan van hoe je daar bent en zijn volgens mij ook nodig. In hoeverre hoeven de twee gesprekspartners op de hoogte te zijn van elkaars achtergrond? Maar ook de vraag: voor wie is dit gesprek precies bedoeld? Ik begrijp ook dat het voor de studenten fijn is dat ze drie uur onverdeelde aandacht krijgen en kunnen geven aan iets dat ze bezig houdt.

- Ruth schrijft: *"Steeds als ik bij de kast ben, heb ik gesprekjes erover. Henri vroeg 'hoe werkt het eigenlijk?' De kast roept op dat het een mechanisme is, dat het op een of andere manier een techniek is die iets doet. De kast werkt ook als magneet voor langslopende voorbijgangers/docenten. Zeker als ik daar sta. Ook de gesprekjes "rond" de kast zijn interessant en waardevol. Kunnen die tot onderdeel van de kast worden gemaakt? Of mogen nieuwsgierige anderen ook intekenen bij nog vrijstaande uren?"* Ik heb hier nu nog geen antwoorden op, maar vindt het wel fijne vragen om verder over na te denken.
- Een andere vraag die me opvalt: *"De doosjes zijn te klein voor boeken en/of voor dikke prints. Kunnen we iets bedenken op uitwisseling van spul dat niet in de doosjes past?"* Ik begrijp haar verlangen, maar wat mij betreft zouden de doosjes niet praktischer hoeven te worden. Ze heeft me verteld dat ze samen met een studente besloot enkele teksten toch op de mail te zetten. Ik heb geen probleem met deze eigen oplossing en voor mij staat het ook niets in de weg. Misschien lijkt dit haaks te staan op mijn eerder uitgesproken verlangen naar de analogie in dit project. Het is echter de ontmoeting of het ritueel dat volgens mij alleen, of het best, werkt als het op analoge wijze plaatsvindt. In die zin is de symbolische waarde van de doosjes groter

dan de praktische en is de manier van omgaan met de praktische mogelijkheden die het doosje wel en niet biedt, altijd 'goed'.

- De door mij toegevoegde inhoud die ik uitgeprobeerd heb, heeft een hele heldere en unanieme uitkomst, zowel van de studenten als van Ruth: "Bij het 2^e en het 3^e gesprek vinden we teksten die Rita in de doosjes heeft gestopt. Ik merk dat ze in zekere zin te veel inhoud hebben. Die sluit soms te weinig aan bij het traject waar de student en ik inzitten. Thee en routes werken beter."
- Iets anders wat mij opvalt is dat de studenten en Ruth teruggeven dat de gesprekken vooral gericht zijn op *hoe* er wordt gemaakt, gewerkt, gedacht, niet zozeer *wat* er wordt gecreëerd. De gesprekken zijn wel verbonden met concrete projecten, maar gaan toch meer over de langere termijn, over het proces. Hoe werkt de student eigenlijk?
- Ruth schrijft dat ze heel veel vragen stelt, en vervolgens verbaasd is over de snelheid waarmee de studenten antwoorden geven. Ze schrijft ook: "Ik geloof dat ik helemaal geen antwoorden wil. Ik wil dat ze een tijdje leven en kauwen en zoeken en studeren op en vanuit die vragen en er dan een stap verder mee komen. Ze lijken me daarin erg oplossingsgericht." Ik vind het interessant wat dit niet alleen over de studenten, maar ook over Ruth zegt en hoe het voor mij aansluit bij het punt hierboven.
- Het is fijn om te zien hoe het werkt voor *Het Voorstel* dat het zowel binnen als buiten de Toneelacademie plaatsvindt, hoe het er zowel totaal als totaal niet mee verbonden is. Het project interfereert in een onderdeel van de academie op een, naar mijn mening, waardevolle manier en kan daar vervolgens ook weer uit verdwijnen. Doordat het óók los staat van het instituut zelf, kan het volgens mij iets anders doen. Dit is voor mij interessant, aangezien ik hier in mijn eigen praktijk ook mee bezig ben.
- Zelf denk ik dat een aantal elementen van deze pilot van *Het Voorstel* hebben gewerkt of de potentie hebben te werken. Dit zijn de fysieke, en analoge, vorm ervan, de vrijheid die de Toneelacademie toestond, de bereidheid van de studenten en, voor een zeer groot deel, het vermogen van Ruth Benschop om op open wijze contact te maken, kritisch te kunnen reflecteren, te spreken en te luisteren.
- Op de volgende pagina voeg ik ook de schriftelijke reacties toe die ik van de studenten ontving naar aanleiding van *Het Voorstel* om deze documentatie compleet te maken.

Reacties deelnemende studenten:

Nora Ramakers

“Ik was in eerste instantie heel enthousiast over het project, en dat ben ik nog steeds. Wel merkte ik dat het lastig te combineren was met het maken van mijn afstudeervoorstelling. Je zou denken dat een uurtje makkelijk valt in te plannen, maar op een of andere manier, slaat het toch een breuk in je dag, want je hebt hier les en moet daar repeteren en tussendoor je decor bouwen, of naar Utrecht voor de componist... O, de hectiek! Terwijl datgene wat ik in eerste instantie zo fijn vond aan het hele ding, juist de vrijblijvendheid en het ontbreken van een concreet achterliggende gedachte was. En plots werd het een opgave. Een verplichting. Maar dit had dus enkel te maken met mijn persoonlijke planning en geenszins met de inhoudelijke waarde van het project.

Ik heb de gesprekken met Ruth als heel aangenaam, verrijkend en verhelderend ervaren. Ik denk dat veel studenten van de toneelacademie er baat bij zouden hebben om met Ruth (of een andere artistic researcher) in gesprek te gaan om andere werk- en denkwijzen aangereikt te krijgen. Naar mijn idee krijgen we daar op de academie te weinig ondersteuning in. Ruth weet met simpele en concrete voorstellen en vragen ervoor te zorgen dat je je eigen aanpak herziet en door ontwikkelt.

Wat ik een heel fijn (en ontroerend!) element vond, was de analoge ontmoetingsplek, waar de gesprekken tastbaar werden in de vorm van het doosje met inhoud. Het is als een kleine schatkist. Ik herinner me de ijsjes van vroeger, die je leeg moest lepelen om onderin een verrassing te vinden. Datzelfde effect hebben de kistjes. Ondanks de (haast) ideologische gedachte dat alle ontmoetingen ‘analoog’ worden afgesproken, blijkt dat in de praktijk toch minder goed te werken. Ik denk dat het misschien onvermijdelijk is om de technologie een rol te laten spelen in het praktische en organisatorische aspect van het project.

Al met al, breid het uit, zet het op veel meer plekken! Ik vind het een fantastisch initiatief en denk dat het nog heel groot kan worden.”

Anoek Oostermeijer

“Ik vond het bijzonder. Om een beetje deel te worden van iemand en iemand een beetje deel van jou te laten worden. Een soort wisselwerking die mijn voelsprietten weer aan deed gaan op vlakken waar ze nog niet actief waren. De openheid waarmee Ruth begon was zo’n verademing, waardoor er een soort van ‘hallo-we-kennen-elkaar-wel-een-beetje-maar-ook-niet-echt-dus-hoe-gaan-we-nou-precies-met-elkaar-om-en-wat-zeggen-we-wel-en-wat-niet-gedoe’ meteen weg viel.

Ik denk dat wat je al zei het echt helemaal analoog moet blijven en dat de afspraak is: dit is de tijd die je samen hebt en als je er niet kan zijn los je het op. Schrijf een brief, geef een opdracht.

En wat het beste werkte (voor mij) waren de minder sturende dingetjes in de doosjes, zoals thee. Wat eigenlijk al genoeg houvast geeft maar niet op een of andere manier sturend is.”

Maarten Heijns

“ Dit project heb ik ontzettend fijn ervaren. Het raakte precies een persoonlijk vlak, waarvan ik het gevoel heb te missen op de Toneelacademie. Dit persoonlijke vlak is voor mij erg gegaan over mijn manier van denken, gekoppeld aan het maken. We hebben het gehad over mijn visie op waarom ik in essentie creëer.

Ruth was erg scherp en daagde een beetje uit, wat mij erg beviel. Dat zet mij ook op scherp. Ze vroeg me onder andere hoe een beeld mij overvalt, wat er nodig is dat je ontvankelijk bent voor dat beeld en hoe ik toe sta dat een beeld mij overvalt en of ik eigenlijk wel ‘zoek’. Het is ontzettend nodig dat iemand anders in jouw hoofd probeert te kruipen en andersom, dat gebeurt te weinig. Veel te weinig. Alle oprechtheid in de gesprekken zijn zo ontzettend nodig in de toch kwetsbare onderwerpen, en dat voelde ik enorm. Dit kwam ook voor een groot deel door het analoge aspect van de installatie. Ruth wees mij op de onontkoombaarheid van de gevolgen van de wijze van mijn maken en de risico's in perfectie. Door hier al bewust van te zijn, kan ik er in de toekomst denk ik beter mee omgaan. “

Anthony van Gog

“Ik wil beginnen met de titel van het project, maar deze ben ik even vergeten.

Ik ben erg blij dat ik heb deelgenomen aan dit onderzoek omdat het voor mij een gesprek opende waar ik nog veel aan zal terug denken tijdens mijn maakproces. Daarover hebben Ruth en ik het ook grotendeels over gehad: hoe ik te werk ga en wat voor complicaties daar bij komt kijken en hoe ik deze kan verminderen.

Ik vond vooral de mystiek erg fijn aan dit project. Het niet weten met wie je gaat praten, waarover je gaat praten en waar je gaat praten en wat hieruit zal komen. Het is een uitnodiging voor een wildvreemd gesprek die puur individueel gericht is. Hiervoor moet je je vertrouwd voelen bij Ruth en dat is namelijk waar zij ook voor heeft gezorgd. Doordat Ruth mij uitnodigde bij haar kantoortje, haar kamertje, iets van haar, kon ik mij makkelijker open stellen en op mijn gemak voelen. Ook al weet je dat

je dit moet doen zodra je een doosje kiest, toch is Ruth haar zachte toenadering een fijn begin.

Ik vond het fijn dat alle communicatie via dat ene houten doosje ging op die ene gang, dat ene plekje waar de twee elkaar ontmoeten en dan vertrekken om weer bij dat plekje afscheid van elkaar te nemen. Hier en daar was het nog rommelig in de communicatie, maar dit kan ook aan mij liggen. Zo was het verbod op de virtuele communicatie toch doorbroken als laatste redmiddel. Dat vind ik conceptueel jammer, maar voor het onderzoek een interessante vondst.

Verder zou ik meer gesprekjes gehad willen hebben. Dit komt ook door mij hoor, maar door de vrijheid die het schema geeft: je in te schrijven wanneer je wilt en de data zelf kan uitzoeken, is aan de ene kant erg fijn, maar voor mij dus ook niet erg handig. Zo ga ik er wat laks mee om en stel ik het dus uiteindelijk uit tot op het einde.

De korte opeenvolging van mijn gesprekjes vind ik wel fijn omdat het gesprek dan net genoeg tijd heeft om in mijn hoofd door te gaan, niet te veel want dan zou het wegzakken, om het volgende te beginnen.

Ja ik denk dat dit wel de meeste punten zijn. In ieder geval wil ik Ruth en jij bedanken hiervoor, en heb ik zin naar meer, dit keer met een betere discipline van mijn kant. “

Sheeyla Gerard

“Ik heb het doosjes-systeem als ontzettend bijzonder ervaren. Wat het systeem voornamelijk zo sterk maakt is het analoge aspect ervan; iets wat in deze tijd erg ongewoon lijkt te zijn en waar ik dus ook erg aan moest wennen. Ondanks dat dit soms voor enige stress zorgde (het niet kunnen bellen zodra je verlaat bent), denk ik dat dit systeem - mocht het in de toekomst nog eens aangeboden worden - echt analoog moet blijven. Het zorgt ervoor dat je een echte afspraak maakt, zoals dat vroeger ook ging voordat je een mobiele telefoon had. En de manier van het maken van een afspraak - het invullen van het tijdschema - dient daardoor als een soort inleiding. Alsof het contact op dat moment al is begonnen. Erg bijzonder, deze gehele ervaring voelde als een cadeau.”

Einde, begin

Op 20 februari, dat is op dit moment van schrijven in de toekomst, bespreken we *Het Voorstel* in een van de kenniskringen van Het Lectoraat AOK. We denken na over de voortzetting van het project op de Toneel-academie en over nieuwe plekken waar en wijze waarop dit voorstel nog ingezet zou kunnen worden. We zijn ook benieuwd wat het zou doen in een niet-onderwijs gerelateerde context. Zo is er eigenlijk nog een vierde fase, die van het vervolg van *Het Voorstel*.

Rita Hoofwijk

februari 2018